

Ferran de Mallorca i els almogàvers

Michael Mandragoureas | 22/03/2011 | Vistes: 44

El període de la dominació francesa i catalana a la fi de l'Edat Mitjana és una matèria quasi desconeguda en la Grècia d'avui. Malgrat tot, pertany a la nostra història pàtria i voler oblidar-lo és botar un escaló en el desenvolupament de la nació hel·lènica. La veritat és que les fonts catalanes del passatge almogàver per terres gregues ens eren fins fa poc desconegudes per manca de traduccions. Coneixíem únicament la narració de l'historiador bizantí Paquimeres qui, en la descripció dels fets, coincideix de manera sorprenent amb la *Crònica de Ramon Muntaner*, encara que, com és natural, la impostació és totalment diversa, com no podia ser d'altra manera. Ara, finalment, l'editorial **Barcino-Tamesis** ha publicat en anglès *The Catalan Expedition to the East: from the Chronicle of Ramon Muntaner*, i hem pogut prendre coneixença directa de la descripció del cronista català.

Em complau especialment que aquesta presència catalana en terres de l'Imperi Bizantí -gran gesta pels catalans i malaurada intervenció pels grecs- tingui una relació important amb el reialme de Mallorca.

Mort a traïció Roger de Flor a Adrianòpolis per ordre de l'hereu de l'Imperi, Miquel Paleòleg, envejós de l'extraordinari succés de Roger en terres d'Àssia Menor, començà l'anomenada "venjança catalana", una terrible represàlia dels almogàvers per venjar la mort del seu cabdill.

Fou aleshores que Frederic de Sicília, oncle de Ferran, senyor natural dels almogàvers, pensà posar al capdavant de la Companyia el seu nebot, germà petit del rei Sanç, qui s'havia demostrat gran senyor i bon guerrer. No pensava el mateix Bernat de Rocafort, un líder ambiciós i tirà que anteposà l'ambició personal a les finalitats polítiques i econòmiques de l'expedició. Per això rebé malament la nominació de Ferran com a cabdill de la Companyia, de la mateixa manera que s'havia oposat al lideratge de Berenguer d'Entença, emparentat amb la Casa de Barcelona.

A Rocafort, l'ambició l'omplia d'astúcia. Coneixent la rectitud i cavallerositat de Ferran, li va posar una trampa: va dir-li que l'acceptaria si volia ser ell personalment cap de la Companyia, rompent el jurament de fidelitat fet a Frederic. Evidentment, Ferran no ho acceptà i els almogàvers es dividiren en dues subcompanyies que no anaven gaire d'acord entre elles: una de governada per Rocafort i l'altra per Berenguer d'Entença. Decidiren partir de Gal·lípoli, fins aleshores la seva capital operativa, i Ferran decidí que acompanyaria la Companyia per mar, portant les dones i els bagatges, fins a Cristòpolis, on els abandonaria en direcció de Thassos i de Sicília. Per evitar les escaramusses, fou ell qui imposà que les dues parts de la Companyia anassin una davant de l'altra amb una jornada de distància. Tot va anar bé fins al dia que els turcoples de Berenguer feren nit a la ciutat de Cristòpolis, lloc adequat per a esbarjo, vi

i altres disbauxes fins a mala hora de la nit. Al contrari, aquella mateixa tòrrida nit d'agost, els almogàvers de Berenguer d'Entença hagueren de dormir al paire i es llevaren de bona hora.

Aquests dos fets provocaren que, a alguns quilòmetres del camí de Cristòpolis vers Salònica, les dues parts de l'exèrcit es veiessin. Llavors, "una veu del dimoni", en paraules de Muntaner, des del grup de Rocafort va cridar: "Ens ataquen!", i es llançaren contra els seus aliats de Berenguer d'Entença. Rocafort, amb tota la mala intenció, envià el seu germà i el seu oncle a matar Berenguer, jurant i perjurant davant Ferran, desembarcat ja del vaixell, qui li demanava explicacions, que no l'havien conegut. Ferran, aleshores, fent ús de la seva superioritat, detingué la Companyia en aquell lloc durant tres dies per plorar i sepelir Entença.

Hi havia allí una petita capella dedicada a sant Nicolau. Berenguer hi fou enterrat en un sepulcre antropomorf que es conserva fins als nostres dies. De la presència del seu cos en aquell túmul sols se n'han trobat fils d'or del seu vestit.

Així acabà aquella aventura que, si no hagués estat per l'odi de Miquel IX Paleòleg contra Roger de Flor, tal vegada hauria pogut ser una solució per a la salvació de l'Imperi.